

Министерски съвет
Портал за обществени консултации

(www.strategy.bg)

КОМЕНТАРИ КЪМ ОБЩЕСТВЕНА КОНСУЛТАЦИЯ ПРОЕКТ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РЕДА И НАЧИНА НА ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕСУРСА, ВЪЗСТАНОВЕН НА ФИНАНСОВИЯ ИНСТРУМЕНТ ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ИНИЦИАТИВА ЗА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ“ 2014-2020 СЛЕД КРАЯ НА ПЕРИОДА НА ДОПУСТИМОСТ НА РАЗХОДИТЕ

[линк към консултацията](#)

№	Автор	Коментар	Дата
---	-------	----------	------

1	office@fmfib.bg	<p>Уважаеми госпожи и господа, Във връзка с проекта на постановление на Министерския съвет за определяне на реда и начина на използване на ресурса, възстановен на финансовия инструмент по Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020 (ОПИМСП), „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД изразява следните коментари и предложения за промени: 1. В чл. 1. ал. 2 на проекта е посочен размер на ресурса възстановен на финансовия инструмент по ОПИМСП в абсолютна стойност от 48 353 532 евро. В тази връзка следва да се отчете, че в процеса на реинвестиране точният размер на ресурсите, възстановени на финансовите инструменти, би могъл да бъде известен едва след приключване на срока за предявяване на гаранции, погасяване на предоставените заеми и ликвидация на подкрепените дялови фондове. По ОПИМСП изпълнението е приключило, но изчерпателно определяне на средствата за реинвестиране не е удачен подход, като се има предвид, че съществува вероятност да бъде установена недопустимост, финансова корекция или друг тип грешка, която да промени този размер. Ако посочената сума представлява размера на освободените средства от ФИ по ОПИМСП към датата на подготовка на акта на МС, то следва да се има предвид че в процеса на амортизация на гарантираните заеми по ФИ по ОПИМСП е вероятно да се освободи допълнителен възстановен ресурс, което ще наложи последваща промяна на акта на МС за коригиране на стойността в чл.1, ал.2. Предвид посоченото, предлагаме, чл.1, ал.2 да се заличи, като размерът на средствата в проекта на ПМС се посочи не в конкретна стойност, а в определяем размер за периода от 8 години след края на периода на допустимост, със следната редакция на чл.1, ал.1: „Чл.1 (1) С постановлението се определят редът и начинът на използване на ресурса, възстановен на финансовия инструмент по Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020 (ОПИМСП) в рамките на 8 години след края на периода на допустимост на разходите.“ 2. В чл.3, т.5 и чл.9, ал.4 от проекта на ПМС са дефинирани правомощия на Дирекция „Национален фонд“ (ДНФ) при МФ да съгласува проектите на финансови споразумения между УО и лицето, управляващо холдингов фонд. Регламентирането на изискване за съгласуване на финансови споразумения с ДНФ не произтича от националното законодателство, включително ЗУСЕФСУ и подзаконовата нормативна база за неговото прилагане. Нар</p>	23.04.2026 15:42
---	-----------------	---	------------------

ед с това следва да се отчете, че дефинираните правомощия са в колизия с разпоредбите на Закона за обществените поръчки (ЗОП) и реда за провеждане на обществени поръчки от страна на УО или за прилагане на чл.14 на ЗОП, въз основа на който може да се осъществи директно възлагане на субектите, изброени в чл.8,ал.2 от проекта на ПМС. Подготовката на процедурите и проектите на договори за обществени поръчки, както и договорите, сключени по реда на чл.14 от ЗОП, и измененията на тези договори са в оперативните компетенции на Възложителя и лицето, с което се сключва съответния договор. Съгласуването на финансови, оперативни и гаранционни споразумения с Дирекция „Национален фонд“ излиза извън обхвата на функциите на тази дирекция и Министерство на финансите. Към настоящия момент, за период от над 10 години изпълнение на финансови инструменти при споделено управление в България, не е установена грешка или нередност при сключването на финансови споразумения между Управляващ орган и Холдингов фонд/Фонд на фондовете, което да налага допълнително и непредвидено в законодателството ниво на предварителен контрол от страна на ДНФ. Наред с посоченото нормативно несъответствие, въвеждането на съгласуване на документите, посочени в чл. 9, ал. 1 от проекта на ПМС, както и техните изменения представлява значителна допълнителна излишна административна тежест, която ще затрудни всички участници в процеса и ще забави процеса по реинвестиране. Аналогично на горепосоченото, дефинираните правомощия на Дирекция „Национален фонд“ при МФ в чл.3, т.6 от проекта на ПМС – „да разработва при необходимост инструкции и указания към Министерство на иновациите и растежа и контролира спазването им“ не произтичат от разпоредбите на националното законодателство, включително ЗУСЕФСУ и подзаконовата нормативна база. Наред с това, условията и редът за реинвестиране се договарят между УО и лицето, управляващо холдингов фонд, в документите по чл.9, ал.1 и не могат да се променят въз основа на указания, издадени от Дирекция „Национален фонд“ при МФ. В чл.3, т.1 от проекта на ПМС са въведени правомощия на Дирекция „Национален фонд“ при МФ да осъществява наблюдение на напредъка в изпълнението на операции, финансирани с възстановени средства. С горепосочените текстове в проекта на ПМС са въведени квази-контролни функции за дирекция „Национален фонд“, по аналогия с функциите й на сертифициращ орган за прогн

амен период 2014-2020 и счетоводен орган за програмен период 2021-2027 г. по отношение на средствата от ЕСИФ/ЕФСУ, вкл. даване на задължителни указания и инструкции, както и правомощия, извън установените с регламентите за ЕСИФ и ЕФСУ и ЗУСЕФСУ, като съгласуване на проектите на споразумения за финансиране и техните изменения, изискване на административна информация (в чл. 11) и др. Същевременно, основанието на което се възлагат тези функции е посочено в чл. 2, ал. 1 от проекта на ПМС и се аргументира с функцията по подпомагане на министъра на финансите при провеждане на националната политика по прилагане на финансови инструменти и управление сметката за средства от Европейския съюз. Доколкото възложените на дадена административна структура контролни функции следва да са базирани на законово основание (европейско или национално), то консултативната функция на ДНФ по подпомагане на министъра на финансите във връзка с националната политика по финансови инструменти не може да бъде възприета като валидно законово основание. Предвид посоченото предлагаме в проекта на ПМС да се заличат чл.3, т.5, чл.3, т.6, чл.9, ал.4, както и изразът „осъществява наблюдение на напредъка в изпълнението“ в чл.3, т.1. 3. В чл.8, ал.2 на проекта на ПМС е предвидено УО да може да възложи ресурса на ФМФИБ, ЕИБ или ЕИФ, МФИ, в която Република България е акционер или банка или институция, публична собственост, учредена като юридическо лице, което извършва финансова дейност на професионална основа, която отговаря на изчерпателно изброени условия. Считаме, че посочената ал.2 на чл.8, следва да се заличи или да се остави единствената законосъобразна възможност, а именно възлагане на ФМФИБ. Съгласно параграф 9 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗУСЕФСУ, „§ 9. Лицето, изпълняващо Холдинговия фонд, управлява Фонд на фондовете за финансовите инструменти, съфинансирани от ЕФСУ за програмния период 2014 – 2020 г., както и изпълнява функциите и на холдингов фонд за инструментите за финансов инженеринг по Оперативна програма "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика" и Оперативна програма "Регионално развитие", съфинансирани от ЕФРР за програмния период 2007 – 2013 г., след изтичането на срока на действие на рамковите и финансовите споразумения, сключени между Република България и Европейския инвестиционен фонд по инициативата JEREMIE и между Република България и Европейск

ата инвестиционна банка по инициативата JESSICA, както и управлява ресурсите, прехвърлени по реда на чл. 5, ал. 5 от Програмата за развитие на селските райони, съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони за програмния период 2007 – 2013 г.“. Като допълнителен аргумент относно приложимостта на този подход е и систематичното място на уредбата, относима към рециклирания ресурс от финансови инструменти и реда за неговото възлагане. Разпоредбите на ал. 5 и ал. 6 са неразделна част от член 5 на ЗУСЕФСУ, който урежда: - начина на изпълнение на финансови инструменти в Република България, а именно чрез Холдингов фонд, - начина на структуриране на Холдинговия фонд – като обособен финансов ресурс, - правният документ, въз основа на който се управлява ресурса - споразумение за финансиране, както и страните по него - лицето, което изпълнява Холдинговия фонд – ФМФИБ ЕАД. В случай, че законодателят е възнамерявал да разшири кръга от субекти по отношение на възстановения ресурс по финансови инструменти, то той би създал отделна разпоредба, както е подходено с чл. 5а от ЗУСЕФСУ, в която се регламентира делегация за допълнителна правна уредба относно финансовите инструменти. 4. В чл.9, ал.5 е регламентирано изискване проектите на документи, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на проекти и операции за финансови инструменти се съгласуват с МФ по отношение на спазване на правилата за предоставяне на държавна помощ. Посоченият текст е излишен в проекта на ПМС, доколкото редът и условията за съгласуване за спазване на правилата за предоставяне държавни помощи с министъра на финансите е уреден в Закона за държавните помощи и правилника за неговото прилагане, които са приложими както за помощи с национален публичен ресурс, така и за помощи със средства от ЕС и възстановени средства от ФИ със средства от ЕС. Предвид посоченото предлагаме чл.9, ал.5 в проекта на ПМС да се заличи. 5. В чл. 10 е регламентирано въвеждане в структуриран вид на информацията по управление на всяка операция, финансирана с рециклирания ресурс, както и за участниците в нея в ИСУН. В тази връзка следва да се отчете, че проектът на ПМС урежда управлението на възстановени средства от ФИ, които са национален ресурс, а ИСУН е система за управление на средствата от ЕФСУ. Наред с посоченото, в ИСУН не са разработени подходящи функционалности за управление на

ФИ. Съществуващите в ИСУН модули за договори за БФП не са съобразени със спецификите на ФИ и тяхното прилагане за ФИ би довело до сериозна административна тежест. Предвид посоченото предлагаме чл.10 в проекта на ПМС да се заличи и да се запази съществуващата практика, при която информацията за реинвестирането на възстановените средства по ФИ по инициативите JEREMIE и JESSICA в рамките на ОПКБИ 2007-2013 и ОПРР 2007-2013 не се въвежда в ИСУН. 6. В чл. 12 относно изискванията и правилата по отношение на извършването на плащания, отпускане на лимити, предоставянето на прогнози, счетоводната отчетност и възстановяване на неправомерно изплатените и надплатени средства е предвидено същите да се определят алтернативно чрез издаване на нормативен акт или указания на министъра на финансите. Доколкото двата подхода са неравностойни (единият предполага издаване на нормативен акт, а другият не), то в проекта на ПМС следва да се установи ясна разпоредба относно реда за приемане на тези правила. 7. Наред с горепосоченото, е видно, че при подготовка на проекта на ПМС са реципирани множество текстове от правилата за средствата от ЕС, което не е нормативно изискуемо и редуцира възможностите за гъвкавост в процеса на реинвестиране. Възстановеният ресурс по финансови инструменти осигурява възможност за по-гъвкаво управление и не е необходимо в чл.9, ал.2 на проекта на ПМС да се копира изцяло съдържанието на Приложение № X от Регламент 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета. Подготовката на споразумения за реинвестиране на възстановени средства и респективно минимално изискуемото съдържание на споразуменията следва да остане в компетенциите на съответния управляващ орган, при спазване на изискването за съответствие с целите на политиката на програмата. Посоченото е относимо и към предвидените изисквания за „видимост, прозрачност и комуникация“ (чл.9, ал.2, т.13 от проекта на ПМС), който е реципиран от чл.50 на Регламент 2021/1060, докато за възстановения ресурс следва да се прилагат значително по-облекчени изисквания. Предвид посоченото предлагаме в чл.9, ал.2 да се заличи изчерпателното изброяване на задължителни елементи на споразуменията, като алинея 2 се редактира така: „Чл. 9(2) С документите по алинея 1 следва да се осигури повторно използване на ресурса по чл.1, ал.1 в съответствие с целите на политиката на програмата“.

2	info@nif.government.bg	<p>Уважаеми дами и господа, Във връзка с проекта на Постановление на Министерския съвет за определяне на реда и начина на използване на ресурса, възстановен на финансовия инструмент по Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014–2020, изразяваме настоящата позиция относно необходимостта Национален иновационен фонд (НИФ) да бъде изрично определен като допустим получател и инструмент за управление на този ресурс: Националният иновационен фонд е създаден като регулярен инструмент на държавата за публична подкрепа на иновациите в онези приоритетни области и етапи на развитие, в които са налице ясно идентифицирани пазарни дефицити и в които без целенасочена държавна намеса не може да се постигне необходимото ниво на технологично, пазарно и екосистемно развитие. В този смисъл НИФ не следва да дублира съществуващите публични или частни механизми, а да ги допълва чрез фокусирани и селективни интервенции с висока добавена стойност, насочени към стратегически значими пропуски в националната иновационна система. Основната мисия на фонда е да редуцира технологичния и инвестиционния риск, като повишава технологичната и пазарната готовност на комерсиализируеми иновации чрез предвидимо, пазарно-ориентирано и навременно финансиране. Това предполага НИФ да функционира не просто като грантов разпределител, а като активен публичен инструмент, който структурира прехода от идея и proof-of-concept към валидирана технология, първи клиенти, включване в европейски програми и достъп до частен капитал. Именно поради тази стратегическа роля въпросът за капацитета на НИФ е ключов. При ограничен бюджет фондът не може да изпълни функцията, която самата концепция му възлага – да бъде достъпен, предвидим и полезен механизъм за стимулиране на българските иноватори, да ги подпомага по пътя им към европейските вериги на стойност и да действа като трамплин към международни програми и пазари. При недостатъчен ресурс НИФ би останал символичен механизъм с ограничен обхват и фрагментирано въздействие, вместо да се превърне в стратегически инструмент за индустриална и технологична трансформация. В тази връзка необходимостта от увеличаване на капацитета на НИФ произтича пряко от естеството на пазарните дефицити в сферата на иновациите в България. Макар екосистемата да включва различни участници и инструменти – центрове за компетентност и върхови постижения, фондове за технологиче</p>	20.04.2026 11:23
---	------------------------	---	------------------

н трансфер, акселератори, ангелски мрежи, фондове за рисков капитал, цифрови иновационни хъбове, процедури по европейски програми и международни схеми – между тях продължават да съществуват съществени пропуски. На първо място, налице е отчетлив дефицит на регулярно и предвидимо грантово финансиране за фазите на продуктово развитие между ранното доказване на концепция и първите реални внедрявания, тоест в диапазона приблизително от TRL 3 до TRL 7. Именно в тези фази рискът е прекалено висок за частните инвеститори, а иновацията все още не е достатъчно зряла, за да привлече устойчиво пазарно финансиране. Това формира класическата „valley of death“, в която значителен брой технологично обещаващи решения не достигат до пазар. На второ място, липсва навременност и ритмичност на инструментите. Значимите схеми с национален ефект, особено тези, финансирани по европейски програми, са по природа периодични, тежки и нерегулярни. Това означава, че много качествени проекти остават извън подкрепа просто защото са възникнали в неподходящ момент. НИФ следва да компенсират именно този дефицит чрез по-постоянни, повтаряеми и предвидими форми на прием и оценка. На трето място, редица бенефициенти с висок иновационен потенциал остават недостатъчно обхванати от наличните инструменти – особено стартиращи иновативни предприятия, компании с радикални технологични решения, големи предприятия с научноизследователски фокус, както и организации, които имат капацитет да играят системна роля в екосистемата. Това пряко съвпада с концептуалните приоритети на НИФ по отношение на видовете бенефициенти. Следователно необходимостта от по-голям капацитет на НИФ не се изчерпва с бюджетен аспект, а е пряко свързана със способността на фонда да осигури ефективен преход от иновационни разработки към пазарна реализация в условията на установени несъвършенства при този преход, в много случаи и провали. Същевременно НИФ следва да работи едновременно на три нива: фирмено, екосистемно и позиционно. На фирмено ниво фондът следва да подпомага иновативните предприятия да повишават технологичната и пазарната си готовност и да достигат до реална комерсиализация. На екосистемно ниво НИФ трябва да създава устойчив поток от по-качествени и по-зрели иновационни проекти, които да запазват националната и европейската инвестиционна и програмна среда. На позиционно ниво фондът следва да допринесе за подобряване на м

ястото на България в европейската иновационна карта и за повишаване на националната видимост и надеждност в стратегически технологични области. Поради това НИФ не бива да се разглежда само като самостоятелен финансиращ орган. Фондът има потенциал да изпълнява ролята на мост към европейски и международни механизми – включително EIC, Eurostars, Eureka, DIANA, ESA и други програми, в които българските участници трябва да бъдат по-системно позиционирани. Тази роля изисква НИФ да може да ко-финансира, да създава plug-in схеми, да подкрепя подготовката на кандидатури, да осигурява надеждна оценка и да създава предвидим „pipeline“ от подготвени компании и консорциуми. При ограничен бюджет тази мостова функция остава силно ограничена. НИФ би могъл да участва само епизодично, без да осигури критична маса от проекти, последователност на подкрепата и достатъчно доверие в неговата роля на стратегически национален партньор. Следователно увеличаването на капацитета е необходимо не само за повече на брой проекти, а за реално позициониране на НИФ в европейската иновационна архитектура. Стратегическите приоритети на НИФ са с ясен акцент върху нивата на технологична готовност, като приоритетно място заемат TRL 4 до TRL 6, следвани от TRL 7 до TRL 9, а след това TRL 1 до TRL 3. Тази логика е напълно обоснована от структурата на съществуващите пазарни дефицити и трябва да се отрази в бюджетната рамка на НИФ. Именно фазите TRL 4-6 са мястото, където най-често се проявява недостигът на подходящо финансиране. Това са етапите, в които концепцията вече е доказана в базов смисъл, но проектът все още изисква значителни ресурси за инженерно развитие, функционален прототип, тестове, валидиране, лабораторни и полеви изпитвания, киберсигурност, подготовка за сертификация и изграждане на пазарна хипотеза. Без публичен инструмент с достатъчна гъвкавост и капацитет именно тук голяма част от проектите отпадат. В същото време подкрепата за TRL 7-9 също е важна, но трябва да остане свързана с допустими изследователски, експериментални и демонстрационни дейности, а не с обикновена пазарна експанзия или внедряване за нуждите на общата дигитализация. Тези по-късни фази са критични за постигане на първи референтни клиенти, пилоти, демонстрации в реална среда и достъп до последващо частно финансиране. Подкрепата за TRL 1-3 следва да се разглежда като началото на входящата фуния – особено когато став

а дума за обещаващи научни и технологични решения с потенциал за преминаване към по-зрели фази. Но без достатъчен ресурс за последващите TRL 4-6 и TRL 7-9, финансирането на ранните етапи само по себе си не води до структурен резултат. Следователно бюджетът на НИФ трябва да е достатъчен, за да обезпечи цялата логика на прехода между приоритетните TRL нива, а не само отделни и изолирани намеси. И именно поради гореизложеното НИФ следва да работи не с единични мерки, а с портфейл от инструменти, подчинени на ясна стратегическа логика. Това означава различни типове подкрепа за различни етапи от развитието на иновациите, различни групи бенефициенти и различни позиции във веригата на финансиране. Подобен подход предполага съчетаване на по-малки и бързи инструменти за доказване на концепция, по-съществени механизми за прототипиране и валидиране, както и по-сложни схеми за пазарна готовност, първи внедрявания, ко-финансиране или смесени инструменти. Той предполага и възможност за надграждане – т.е. НИФ да може да подкрепя най-успешните проекти в последователни фази, а не само еднократно. При недостатъчен бюджет тази портфейлна логика на практика се разрушава. Фондът би бил принуден или да финансира ограничен брой по-скъпи проекти, без да създава достатъчна входяща фуния, или да подкрепя по-голям брой ранни проекти, но без реална възможност за последващо развитие. И в двата случая се губи стратегическият ефект: липсва селекция през етапите, липсват устойчиви пътеки към пазар и липсва доверие у бенефициентите, че НИФ може да бъде реален партньор в развитието на проекта. Затова увеличаването на бюджета е необходимо, за да бъде възможен именно замисленият в концепцията портфейлен и поетапен модел на работа. Също така НИФ в стратегията си поставя фокус върху стартиращите иновативни МСП, стартиращите иновативни големи предприятия, зрелите МСП и големи предприятия с научноизследователски фокус, както и върху елементи на иновационната екосистема като клъстери и инвеститори. Това разнообразие от допустими и приоритетни бенефициери е съществено, защото различните типове организации изпълняват различни роли в иновационния процес. Стартиращите компании често носят радикални иновации и висок потенциал за растеж, но са най-изложени на рисковете на ранното развитие и почти винаги се нуждаят от грантова подкрепа преди да достигнат до частен инвеститор. Зрелите предприятия с научни

зследователски фокус, от своя страна, могат да поемат по-сложни развойни задачи, да участват в по-мащабни консорциуми и да играят ролята на интегратори или първи индустриални потребители. Организациите от екосистемата пък могат да усилят лостовия и системния ефект на публичната подкрепа. Сходна е логиката и при сътрудничеството. Приоритет на НИФ са и проекти, които включват бизнес партньорства с висши училища и изследователи в по-ранните фази и с други предприятия в по-късните фази. Този подход е правилен, но той има ресурсна цена: съвместните проекти са по-сложни за подготовка, управление, оценка и мониторинг; те често изискват по-висока експертност и по-гъвкави правила. Следователно, ако НИФ действително следва да реализира заявените приоритети по бенефициенти и по сътрудничество, това налага по-голям бюджет не само за финансиране на самите проекти, но и за управленски и експертен капацитет. Допълнително НИФ, като регулярен инструмент на държавата за подкрепа на научни изследвания и иновации, целящи пазарна реализация, следва да насочва подкрепата си към проекти с крос-секторен потенциал и към области, съответстващи на националните и европейските стратегически приоритети. В практическо измерение това предполага фондът да разполага с капацитет да подкрепя и проекти в по-сложни и капиталоемки технологични домейни – като микроелектроника, космически технологии, сигурна свързаност, решения с двойна употреба, нови материали и изкуствен интелект с индустриални приложения и значение за критичната инфраструктура. В тези области цената на достигане до пазар е значително по-висока. Технологичното решение рядко е достатъчно само по себе си. Необходими са доказателства за надеждност, безопасност, киберсигурност, стандартизация, съответствие с регулаторни режими, защита на веригата на доставки, работа с лаборатории и тестови съоръжения, както и често – участие на специализирани подизпълнители и външни сертификационни организации. Именно тези разходи са решаващи, за да може дадена иновация да стане „доставяема“ и приемлива за индустриален или публичен клиент. Следователно бюджет, който би бил относително достатъчен за стандартни дигитални решения с ниска бариера за внедряване, е обективно недостатъчен за по-сложни инженерни и високорегулирани приложения. Ако НИФ няма достатъчен ресурс, резултатът ще бъде изтласкване на по-сложните, но и по-стратегически значими проекти

в полза на по-евтини и по-лесни за изпълнение инициативи. Това би противоречало на амбицията на фонда да има реален структурен ефект върху конкурентоспособността и позиционирането на България. В тази връзка НИФ поставя ясен приоритет върху проекти, които могат да доведат до включване в международни програми и схеми или да подготвят компаниите за привличане на рискови инвеститори. Това е една от най-съществените характеристики на НИФ – той не е крайна точка, а междинен, но критичен инструмент във веригата на финансиране. За да изпълнява тази функция, НИФ трябва да може да подкрепя: проекти с потенциал за следващо участие в EIC, Eurostars, Eureka, DIANA, ESA и други програми; проекти, които вече са преминали през предходни нива на екосистемата и имат нужда от следващо стъпало; проекти, произлизащи от съществуващата научна и иновационна инфраструктура, които трябва да бъдат „преведени“ в по-пазарно ориентирани решения. Това означава, че НИФ трябва да разполага с достатъчен ресурс, за да има реален „bridge effect“ – да подготвя проектите за следващ етап, а не само да финансира ограничена част от тяхното развитие. Без такъв ресурс фондът не може да генерира лостов ефект, не може да изгражда устойчива проектна тръба и не може да се превърне в доверен партньор нито за бенефициентите, нито за външните донори и инвеститори. Изходни параметри на бюджета на НИФ за 2026–2028 г. Одобреният годишен бюджет на НИФ е: 2026 г. – 4,412 млн. евро 2027 г. – 4,923 млн. евро 2028 г. – 5,435 млн. евро Общият одобрен ресурс за периода е 14,8 млн. евро. Предвид стратегическата роля на НИФ, описаните пазарни дефицити и необходимостта от портфейлен подход, този ресурс е обективно недостатъчен. Той не позволява едновременно: покриване на приоритетните технологични нива, особено TRL 4–6 и TRL 7–9; поддържане на достатъчна входяща фуния от по-ранни проекти; осигуряване на надграждащо финансиране за най-силните проекти; създаване на ко-финансиращи и plug-in механизми към европейски програми; подкрепа на високостойности дейности като тестове, валидиране, сертификация, киберсигурност, външна техническа експертиза и регулаторна подготовка; изграждане на необходимия експертен и оценителен капацитет. Поради това е необходим допълнителен ресурс в два възможни сценария: реалистичен сценарий: +30 млн. евро за 2026–2028 г. разширен сценарий: +50 млн. евро за 2026–2028 г. Така общият бюджет за пер

иода би достигнал: 44,8 млн. евро при реалистичен сценарий; 64,8 млн. евро при разширен сценарий. Количествена логика за необходимостта от минимум +30 млн. евро: Минималният праг от допълнителни 30 млн. евро не следва да се разглежда като оптимистичен или максимален сценарий, а като условие НИФ да бъде реално работещ инструмент съобразно собствената си концепция. Под този праг фондът не би могъл да изпълнява в достатъчна степен нито мисията си за редуциране на технологичния и инвестиционния риск, нито визията си за позициониране на българските иноватори в европейските вериги на стойност. Една реалистична портфейлна рамка за допълнителен ресурс от минимум 30 млн. евро би позволила следното разпределение:

а) Ранни етапи и доказване на концепции (TRL 1-3 / преход към TRL 4): приблизително 7-9 млн. евро Тази част от ресурса е необходима за поддържане на достатъчна входяща фуния от проекти, за бързи и повтаряеми схеми, за подготовка на интелектуална собственост, ранни тестове и проверка на концепции. Тя създава основата за по-качествен поток към следващите етапи. б) Прототипиране, валидиране и технологично развитие (TRL 4-6): приблизително 12-15 млн. евро Това е най-критичната зона на пазарен дефицит и следователно логично трябва да получи най-голям дял от ресурса. Тук попадат инженерно развитие, функционални прототипи, тестване, валидация, лабораторни услуги, киберсигурност, подготовка за съответствие и сертификационни пътеки. Това е и сегментът, в който НИФ може да има най-голямо допълващо въздействие спрямо пазара. в) Първи внедрявания, пилоти и пазарна готовност (TRL 7-9): приблизително 6-9 млн. евро Този ресурс е необходим за експериментални внедрявания, пилоти в реална среда, работа с първи клиенти, демонстрации и подготовка за последващ достъп до рисков капитал или международни програми. Без такъв компонент голяма част от проектите биха останали „технологично обещаващи“, но не и пазарно реализуеми. г) Експертен, оценителен и координационен капацитет, вкл. международна и екосистемна функция: приблизително 1,5-3 млн. евро Това включва тематични панели, независими експерти, външни технически, пазарни и регулаторни оценки, консултативна подкрепа, подготовка на съвместни схеми, връзки с международни програми и изграждане на устойчиво управленско качество. Този елемент е задължителен, ако НИФ следва да осигурява не само финансиране, но и ефективен подбор и страт

егическа насоченост. Именно при подобен минимален мащаб НИФ може да функционира като национален инструмент със стратегически ефект, а не като ограничена грантова схема с ниска системна възвръщаемост. Рисковете при запазване на сегашния бюджет са: При запазване на общ бюджет от 14,8 млн. евро за периода 2026–2028 г. се формира висок риск НИФ да не постигне основните цели, заложи в концепцията. Първият риск е свързан с невъзможността да се поддържа балансиран портфейл от инструменти. Ще се наложи или силно ограничаване на входа от ранни проекти, или липса на ресурс за по-скъпите и по-важни фази на валидиране и пазарна готовност. Така ще отпадне самата логика на последователно развитие по TRL. Вторият риск е прекъсване на връзката между етапите. Без резерв за follow-on подкрепа много от по-силните проекти ще останат без възможност за преминаване към следващо ниво. Това ще обезсмисли поетапния модел и ще намали както резултатността на проектите, така и доверието в инструмента. Третият риск е изтласкване на по-сложните стратегически проекти. Поради по-високата им цена, проекти в области като микроелектроника, космос, нови материали, сигурна свързаност или технологии с двойна употреба трудно биха могли да получат адекватна подкрепа. Това би ограничило профила на НИФ до по-евтини и по-лесни за управление проекти, без дълбок индустриален ефект. Четвъртият риск е ограничен лостов ефект спрямо европейските програми. Без достатъчен ресурс за ко-финансиране, подготовка, plug-in схеми и последваща подкрепа НИФ няма да може да функционира като ефективен трамплин към EIC, Eurostars, Eureka и други международни инструменти. Петият риск е слаб екосистемен и позиционен резултат. Вместо да подпомага устойчиво повишаване на качеството и зрелостта на българските иновации, фондът би генерирал ограничен брой фрагментирани проекти с ниска вероятност за пазарна реализация и международно разпознаване. В заключение при зададените мисия, визия, пазарна логика и приоритети, Националният иновационен фонд следва да функционира като портфейлен, поетапен и стратегически инструмент, който подпомага прехода от научно-технологична идея към валидирано и комерсиализируемо решение, включено в национални и международни вериги на стойност. Независимо от ограничения бюджет, наличието на НИФ като институционализиран национален инструмент за подкрепа на иновациите остава от съществено значение. Дори

при по-нисък финансов капацитет фондът следва да продължи да изпълнява ключови функции, свързани с поддържането на минимално ниво на предвидима и навременна подкрепа за иновативни проекти, структуриране на връзката между научноизследователската дейност и пазара, както и подготовка на български участници за включване в европейски и международни програми. В подобен сценарий ролята на НИФ би била по-фокусирана и селективна, с приоритет върху най-критичните етапи на развитие и върху проекти с най-висок потенциал за последващо финансиране и интеграция във вериги на стойност. В същото време одобреният базов бюджет от приблизително 14,8 млн. евро за периода 2026–2028 г. е недостатъчен за изпълнение на пълния обхват на тази роля. Той не позволява едновременно да бъдат адресирани основните пазарни дефицити, да се следват приоритетите по TRL, да се осигури подкрепа за приоритетните групи бенефициенти, да се изгради портфейл от инструменти, да се финансира преходът към пазарна готовност и да се реализира мостовата функция на НИФ към европейски и международни схеми. Допълнителен ресурс от минимум 30 млн. евро за периода 2026–2028 г. представлява минималният праг, при който НИФ може да функционира като реално работещ и въздействащ инструмент. Само при такъв мащаб може да се осигури достатъчна фуния от проекти, ефективна селекция и надграждане, подкрепа за прототипиране, валидиране, сертификация и първи внедрявания, както и значим лостов ефект спрямо европейските програми и частното финансиране. Разширен сценарий с допълнителни 50 млн. евро би позволил по-пълно разгъване на потенциала на НИФ – по-широк портфейл от проекти, по-силен секторен и екосистемен ефект, по-активно международно позициониране и по-устойчив принос към индустриалната и технологичната трансформация на България. Насочването на възстановения ресурс към НИФ би позволило постигането на значим лостов ефект. Чрез подобряване на качеството и зрелостта на проектите фондът създава предпоставки за привличане на допълнително финансиране – както от европейски програми, така и от частни инвеститори. По този начин публичният ресурс не само се използва ефективно, но и генерира допълнителна стойност и мултиплициращ ефект в икономиката. В заключение, считаме че включването на Национален иновационен фонд като допустим получател и инструмент за управление на възстановения ресурс е стратегически обосновано и необходимо.

	<p>Това решение ще позволи по-ефективно адресиране на пазарните дефицити, ще осигури последователна и предвидима подкрепа за иновативните предприятия, ще засили връзката между научните изследвания и пазарната реализация и ще допринесе за по-активното участие на българските компании в европейските и международните иновационни процеси. В тази връзка препоръчваме в окончателния текст на постановлението изрично да бъде предвидена възможност възстановеният ресурс да бъде предоставян и управляван чрез Национален иновационен фонд.</p>	
--	---	--